

Framtiden i
våre hender

Oslo 07.05.2024

Til regjeringen v/ statsminister Jonas Gahr Støre, utenriksminister Espen Barth Eide og klima- og miljøminister Andreas Bjelland Eriksen

Vi skriver til dere for å be dere revurdere regjeringens tilnærming til kritikken dere har mottatt for åpningen for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel. Vi ber dere også revurdere åpningsprosessen helhetlig.

Regjeringens håndtering bryter med norske demokratiske tradisjoner

Norge har en lang og stolt tradisjon som et åpent demokrati og sterke forsvarere av sivilsamfunnsaktører sin rett til å få ta del i viktige diskusjoner med tilstrekkelig tilgang på informasjon. Regjeringens håndtering av den faglige og politiske debatten rundt mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel bryter med denne tradisjonen.

Undertegnede er alle organisasjoner med kompetanse om mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel, og har benyttet oss av de medvirkningsmulighetene så langt i åpningsprosessen for havbunnsmineraler i Norge.

Vi har sendt høringsinnspill til både Havbunnsmineralloven, program for konsekvensutredning, konsekvensutredningen og Stortingets høring i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 25 (2023-2024). I tillegg jobber flere av organisasjonene med saken på et internasjonalt nivå, både i forbindelse med forhandlingene i Den internasjonale havbunnsmyndigheten og i andre fora.

Da Europaparlamentet vedtok sin resolusjon 8. februar refererte NTB følgende reaksjon fra statsministeren: *“Statsminister Jonas Gahr Støre (Ap) mener det drives med desinformasjon rundt Norges åpning for gruvedrift på havbunnen”*, etterfulgt av *“Det som det har vært snakket om i Europaparlamentet de siste dagene, har vært en beskrivelse av hva Norge faktisk driver med som ikke stemmer med virkeligheten”* og videre *“Det er jo en del organisasjoner som ønsker å krisemaksimere denne saken for å få oppmerksomhet”*. Også fra utenriksminister,

Espen Barth Eide, ble en lignende påstand fremmet i et møte på Stortinget 15. mars: *“Her har det vært en NGO-kampanje, som begynte lenge før Stortinget hadde saken til behandling, som etablerte et inntrykk av at Norge nå åpner for utvinning”*. Da statsministeren åpnet One Ocean Week i Bergen 15. april gjentok han på nytt at *“noen sprer desinformasjon om åpningsbeslutningen”*.

Dette er svært alvorlige anklager som regjeringen fremmer mot oss som sivilsamfunnsorganisasjoner, både om at vi driver bevisst spredning av feilaktig informasjon, og at motivasjonen er egeninteresser. Denne typen beskyldninger hører ikke hjemme i en saklig debatt, og det er sjokkerende at de kommer fra regjeringens fremste medlemmer. Enda mer alvorlig er det at disse beskyldningene fremmes parallelt med at regjeringen verken svarer på forespørsler om møter eller stiller til debatt om temaet.

I løpet av de siste årene har vi:

- Deltatt i samtlige høringer arrangert av myndighetene om saken
- Levert en uavhengig juridisk vurdering av konsekvensene en eventuell åpning vil ha
- Bedt om å få møter om gruvedrift på havbunnen med ulike ministre i regjeringen
- Arrangert og bidratt i en rekke debatter, hvor hverken regjeringen eller representanter fra regjeringens partier har ønsket å stille
- Gjentatte ganger oppfordret regjeringen til å tilgjengeliggjøre engelske oversettelser av dokumentene knyttet til saken

Det er vanskelig å ikke se disse uttalelsene i sammenheng med de krevende forholdene sivilsamfunnsorganisasjoner møter i alle fora hvor havbunnsmineraler er på agendaen. Vi hadde gjerne sett Norge som den forkjemperen for sivilsamfunn som vi vet Norge kan være, men har observert at Norge har vist seg lite villig til å slå ned på de gjentatte forsøkene på å begrense sivilsamfunnets muligheter til å delta i diskusjonene i den Internasjonale Havbunnsmyndigheten.

Uklarhet knyttet til regjeringens påstander

Vi ønsker også å adressere det materielle i saken, nemlig at regjeringen påstår at Europaparlamentet og sivilsamfunnet skaper et feilaktig inntrykk av hva regjeringen faktisk har vedtatt. Vi deler ikke den analysen.

Det fremstår svært uklart hva regjeringen mener er feil i EUs resolusjon. I resolusjonen står det *“A. whereas on 9 January 2024, the Storting, the Norwegian Parliament, approved a decision to allow for an area of 281 200 square kilometres in the Arctic to be explored for potential seabed mining; whereas the process is open-ended and further decisions on extraction plans or mining permits depend on further democratic decisions by the Norwegian Government, in line with the Norwegian Seabed Minerals Act; whereas the first extraction plans must be approved by the Storting, according to the decision;”*. Punktet hvor parlamentet uttrykker bekymring over den norske åpningsprosessen etterfølges av følgende *“Notes that the Storting’s decision includes a process for continued mapping, knowledge acquisition and assessments of the environmental impact of potential mining activities, and does not automatically grant approval for extraction*

activities, as the first extraction plans must be approved by the Storting, according to the decision;". Dette synes å være en presis beskrivelse av Stortingets vedtak.

En mindre presis beskrivelse av Stortingets vedtak finner vi i møtereferatet fra Europautvalget 15. mars, hvor utenriksminister Espen Barth Eide sier "*Regjeringen la hele tiden opp til en tostegsprosess hvor vi først skulle ha kunnskap og deretter åpne*". Vi mener at det er klart i både Stortingets vedtak og i regjeringens saksdokumenter at statsrådets beskrivelse ikke stemmer. Det er ikke slik at det kommer et nytt åpningsvedtak ved et senere tidspunkt. Åpning av områder for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel innebærer å åpne for både leting og utvinning.

Det samme gjelder for en rekke andre uttalelser fra regjeringen. Statsminister Jonas Gahr Støres brev til Presidenten for Europakommisjonen åpner med setningen "*The Norwegian Parliament recently decided to open up for a mapping and exploration of seabed minerals in a limited area on the Norwegian Continental Shelf*". Statsministeren skriver videre "*The Government can under defined conditions issue permits to companies to contribute to this mapping and exploratory work*".

Vi oppfatter regjeringen som svært lite villig til å bidra til å oppklare hva åpningsvedtaket faktisk innebærer. Vi noterer oss at det var usikkerhet knyttet til spørsmålet allerede samme dag som regjeringen inngikk en enighet med Høyre og Frp om å åpne for gruvedrift på havbunnen. Det er lite tillitsvekkende, og dypt bekymringsverdig, at regjeringen ikke benyttet anledningen til å oppklare spørsmålet. Spesielt ettersom saken ikke var ferdigbehandlet på Stortinget, og det fortsatt var mulig å oppklare saken før Stortinget voterte over meldingen. Dette etterlater et inntrykk av at Stortinget har gjennomført en åpningsprosess uten å være kjent med implikasjonene av vedtaket de har fatt.

Flere aktører har også løftet denne usikkerheten, blant annet NTNU som i høringsinnspillet til konsekvensutredningen skriver "*Det synes ikke tilstrekkelig avklart hva det tas sikte på å åpne for i denne runden. Høringsbrevet synes å stille spørsmålet om det skal åpnes for leting. Det er imidlertid uklart om dette kun inkluderer undersøkelsestillatelser, eller om det i forlengelsen av disse også vil åpnes for å gi utvinningstillatelser*". NTNU skriver videre "*En annen tolkning er imidlertid at det i dette forslaget til vedtak allerede handler om å bestemme seg for om man på sikt skal kunne gi ut både lete- OG utvinningstillatelser. I så fall bør det i større grad avklares hvorvidt forvaltningssystemet faktisk er klargjort til å forvalte lovverket på en god måte. Er det for eksempel en reell mulighet ut fra det gjeldende systemet, dersom det er gitt en utvinningstillatelse, og så si nei til oppstart av faktisk utvinning (dvs. etter lokal konsekvensutredning)?"*. Det at høringsrunden avdekker en så betydelig usikkerhet knyttet til hva som faktisk er foreslått, og ikke resulterer i en oppklaring fra regjeringen, er svært bekymringsverdig. Her burde regjeringen vært tydeligere og oppklart ved et tidlig tidspunkt.

Det er klart at Stortinget nå har åpnet et område i Norskehavet etter havbunnsmineralloven §2-1. Loven spesifiserer at det åpnes for *mineralvirksomhet*, som etter §1-2 og §1-5 er definert som *undersøkelser og utvinning* av mineralforekomster. Det er altså ikke snakk om en åpning for innhenting av kunnskap eller for å undersøke om mineralvirksomhet kan skje på en bærekraftig måte, men en åpning for *både* undersøkelser og utvinning. Det er ikke lagt opp til et nytt åpningsvedtak på et senere tidspunkt, selv om det i noen av regjeringens uttalelser kan virke slik.

Oppfølging av Stortingsvedtaket

I etterkant av vedtaket er det tydelig at regjeringen også forstår det slik at man har åpnet for utvinning når man ser på dokumentene regjeringen presenterer til Stortinget og andre relevante organer, fremfor regjeringens talepunkter i møte med media.

I forvaltningsplanene for norske havområder, skriver regjeringen for eksempel "*En utvinningsplan vil bare bli godkjent dersom det kan godtgjøres at utvinning kan gjennomføres slik at det ikke fører til vesentlige negative virkninger for naturmangfold knyttet til de aktive strukturene*". Her nevnes det aldri at man skal ha en ny åpningsprosess for utvinning, kun at utvinningsplanene skal behandles.

I sin uttalelse til OSPAR skriver også regjeringen "*18. Norway will initiate new efforts to map the marine environment in the areas opened to mineral exploitation*". Her sier altså regjeringen selv at områdene er åpnet for utvinning.

I Sokkeldirektoratets faktaartikkel om havbunnsmineraler står det "*Loven legger til rette for undersøkelse etter og utvinning av mineralforekomster på norsk kontinentalsokkel*".

Bidrag til en konstruktiv debatt

Diskusjoner om ordbruk kan fremstå som semantisk, men er viktig fordi komplisert og uklare ordbruk gjør det vanskeligere for borgerne å få tilgang på presis miljøinformasjon, og skaper usikkerhet rundt medvirkningsmulighetene. Dette er ikke bare en viktig kontrollmekanisme for forvaltningen, men sentrale rettigheter i demokratiet.

Ved å tåkelegge hva beslutningen som er fattet faktisk innebærer, risikerer en også at representantene på Stortinget etterlates med inntrykk av at de har fattet en beslutning på feil grunnlag eller uten tilstrekkelig informasjon.

Videre er det ikke slik at noe blir forsvarlig, bærekraftig, trinnvis eller kunnskapsbasert ved at man bruker disse ordene igjen og igjen. Regjeringen må, på samme måte som selskaper, kunne dokumentere at man faktisk lever opp til talepunktene. Når regjeringen insisterer på å bruke disse ordene om en prosess som ikke lever opp til noen av punktene bidrar man til en ytterligere utvanning av disse begrepene, i en tid hvor befolkningen sårt trenger tilgang på korrekt og etterrettelig informasjon om både miljø og andre tema.

Norske myndigheter har blitt advart gjentatte ganger om konsekvensene av åpningsprosessen som er gjennomført. Dette har skjedd gjennom innspill fra miljøbevegelsen, forskningsinstitusjoner, og ikke minst statens egen miljøfaglige etat, Miljødirektoratet. Flere av de faglige institusjonene ba innstendig om at regjeringen begrenset seg, og kun åpnet for lettevirsomhet dersom man valgte å trosse rådene om å vente på mer kunnskap før man gikk videre i åpningsprosessen.

Regjeringen kan ikke late som om man har lyttet til disse rådene, bare fordi man innså for sent at rådene var gode. Ei heller kan regjeringen forsøke å bortforklare den berettigede kritikken fra verken Europaparlamentet eller internasjonale forskningsmiljøer, ved å anklage sivilsamfunnet for desinformasjon.

Konsekvenser av letevirksomhet

Avslutningsvis vil vi minne regjeringen om at kritikken knyttet til Norges planer om gruvedrift på havbunnen ikke begrenser seg til utvinning, men også gjelder leteaktivitet. Konklusjonene som trekkes i KU om at leting vil ha små konsekvenser på det marine miljøet er ikke basert på vitenskapelige undersøkelser, eller underbygget av forskning.

Også EUs resolusjon poengterer at det er knyttet betydelig bekymring til effektene av letevirksomhet: *“whereas the current state of scientific knowledge does not allow for an accurate assessment of the environmental impact of seabed mining, and an international research effort is still required to reach a scientific consensus on this subject; whereas the Commission has stressed the need for long-term research in order to truly assess the impacts of deep-sea mining; whereas premature exploration and mining could cause permanent and irreversible damage to ecosystems; whereas more scientific research is needed to fully understand the potential effects of deep-sea mining on the marine environment and biodiversity;”*.

Avslutning

Den norske åpningen for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel har vekket stor bekymring i seg selv. Som sivilsamfunnsorganisasjoner har disse bekymringene blitt ytterligere forsterket av regjeringens håndtering av kritikken. Vi ber derfor om at regjeringen revurderer sin tilnærming til debatten om gruvedrift på havbunnen. Dette spørsmålet er avgjørende for naturen, norsk politisk troverdighet og fremtidige generasjoners muligheter til å leve gode liv, og vi vil fortsette å arbeide for en åpen og saklig debatt om temaet. Vi stiller selvsagt både til møter og til debatt om temaet.

Med hilsen

Andrew Kroglund, generalsekretær i Besteforeldrenes klimaaksjon

Kjetil Solbakken, generalsekretær BirdLife Norge

Kathrine Sund-Henriksen, Generalsekretær i Forum for utvikling og miljø (ForUM)

Anja Bakken Riise, leder i Framtiden i våre hender

Frode Pleyrn, leder i Greenpeace

Gytis Blaževičius, leder i Natur og Ungdom

Truls Gulowsen, leder i Naturvernforbundet

Christian Steel, generalsekretær i Sabima

Elise Åsnes, leder i Spire

Karoline Andaur, generalsekretær i WWF Norge